

CHỦ ĐỀ 7: ÔN TẬP VĂN BẢN NGHỊ LUẬN, VĂN BẢN THÔNG TIN
MÔN: NGỮ VĂN – KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG - LỚP 6

BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

A. Lý thuyết

1. Lý thuyết văn bản nghị luận, văn bản thông tin

Yếu tố	Văn bản nghị luận	Văn bản thông tin
Khái niệm	Là loại văn bản chủ yếu dùng để thuyết phục người đọc (người nghe) về một vấn đề	Là văn bản chủ yếu dùng để cung cấp thông tin về các hiện tượng tự nhiên, thuật lại các sự kiện, giới thiệu các danh lam thắng cảnh, hướng dẫn các quy trình thực hiện một công việc nào đó.
Đặc điểm	Người nói, người viết nêu lên được ý kiến (quan điểm), của mình, sau đó dùng lí lẽ và các bằng chứng cụ thể làm sáng tỏ ý kiến ấy	Thường có các yếu tố: nhan đề (một số văn bản có sa-pô dưới nhan đề), đề mục (tên gọi của các phần), đoạn văn, tranh ảnh

2. Khái quát nội dung chính các văn bản

Văn bản	Tác giả	Xuất xứ	Nội dung chính	Giá trị nghệ thuật
<i>Ai ơi mùng 9 tháng 4</i>	Anh Thư	Báo điện tử Hà Nội mới, 2004	Ai ơi mùng 9 tháng 4 là văn bản thuyết minh về Hội Gióng. Người viết cung cấp những thông tin như thời gian, địa điểm, ý nghĩa và đặc biệt là các nghi thức độc đáo.	Số liệu chính xác, lời văn chân thực, cô đọng.
<i>Xem người ta kìa!</i>	Lạc Thanh	Trích từ Tạp chí sông Lam, số 8/2020	<i>Xem người ta kìa!</i> bàn luận về mối quan hệ giữa cá nhân và cộng đồng. Con người luôn muốn người thân quanh mình được thành công, tài giỏi,... như những nhân vật xuất chúng trong cuộc sống. Tuy nhiên, việc đi làm cho giống người khác sẽ đánh mất bản thân mỗi người. Vì vậy chúng ta nên hòa nhập chứ không nên hòa tan.	Lập luận chặt chẽ, lí lẽ và dẫn chứng xác đáng cùng cách trao đổi vấn đề mở, hướng tới đối thoại với người đọc.
<i>Trái Đất – cái nôi của sự sống</i>	Hồ Thanh Trang	Trích từ Báo điện tử Đất Việt - Diễn đàn của Liên	Trái Đất với “vị thần hộ mệnh” nước là hành tinh mang sự sống của muôn loài. Tuy nhiên con người đang dần phá hoại Trái Đất, khiến nó bị tổn hại nhiều. Điều	Văn bản đa phương tiện luận điểm rõ ràng, số

		hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam, 9/2020	này là nguy cơ lớn đối với muôn loài và chính con người.	liệu xác thực, hình ảnh hấp dẫn
<i>Các loài chung sống với nhau như thế nào?</i>	Ngọc Phú	Trích từ Báo điện tử Đất Việt - Diễn đàn của Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam, 9/2020	Văn bản nêu lên sự đa dạng của sinh vật cũng như cách các loài chung sống với nhau. Đồng thời nhắc đến con người với tư cách chủ thể tác động tới tự nhiên.	Văn bản đa phương tiện, kết cấu đầu cuối tương ứng, đặt vấn đề trong tương quan với bộ phim Vua sư tử

B. Bài tập

Câu 1: Đọc văn bản *Ai ơi mừng 9 tháng 4*, hãy tóm tắt tiến trình diễn ra hội Gióng bằng một bảng với các nội dung: thứ tự, thời gian, không gian, sự kiện, người tham gia

STT	Thời gian	Không gian	Sự kiện	Người tham gia
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				

Câu 2: Đọc đoạn trích dưới đây:

“Ai ơi mừng chín tháng tư
Không đi hội Gióng cũng hư mất đời”

Từ xưa người Kẻ Chợ đã có câu ngạn ngữ : “Nắng ông Trời, mưa ông Gióng”. Có nghĩa là cứ vào ngày hội thánh Trời (tức Từ Đạo Hạnh) mồng 7 tháng 3 âm lịch thì thể nào cũng nắng to, còn vào hội thánh Gióng, mồng 9 tháng 4 âm lịch thì có mưa, vì bắt đầu mùa mưa đông. Lễ hội Thánh Gióng hay còn gọi là hội làng Phù Đổng là một trong những lễ hội lớn nhất ở khu vực đồng bằng Bắc Bộ.

Thánh Gióng – Phù Đổng Thiên Vương một trong bốn vị thánh bất tử trong tâm tưởng người Việt. Bác Hồ kính yêu đã dành nhiều lời từ khi nhắc tới người anh hùng dân tộc này: “Đảng ta vĩ đại thật. Một ví dụ trong lịch sử ta có ghi chuyện vị anh hùng dân tộc là Thánh Gióng đã dùng gốc tre đánh đuổi giặc ngoại xâm. Trong những ngày đầu kháng chiến Đảng ta đã lãnh đạo hàng nghìn, hàng vạn anh hùng noi gương Thánh Gióng dùng gậy tầm vông đánh thực dân Pháp” (Trích Lời khai mạc lễ kỉ niệm 30 năm ngày thành lập Đảng – 05/01/1960).

Lễ hội Gióng diễn ra trên một khu vực rộng lớn xung quanh những vết tích còn lại của Thánh tại quê hương. Có Viên, tức vườn cũ nay ở giữa đồng thôn Đồng Viên, tương truyền là vườn cà của mẹ Gióng, tại đây bà đã dẫm phải vết chân ông Đổng, tảng đá có dấu chân thần cũng ở vườn này. Miếu Ban, thuộc thôn Phù Dực, tên cũ là rừng Trại Nòn, là nơi Ngài được sinh ra, hiện tại sau toà miếu còn có một ao nhỏ, giữa ao có gò nổi, trên gò có một bể con bằng đá tượng trưng cho bồn tắm và một chiếc liềm bằng đá là dụng cụ cắt rốn người anh hùng. Đền Mẫu nơi thờ mẹ Gióng, xây ở ngoài đê. Đặc biệt, đền Thượng là nơi thờ phụng Thánh, vốn được xây cất từ vị trí ngôi miếu tương truyền có từ thời Hùng Vương thứ sáu, trên nền nhà cũ của mẹ Thánh. Trong đền có tượng Thánh, sáu tượng quan văn, quan võ châu hai bên cùng hai phỗng quỷ và bốn viên hầu cận.

Từ mồng 1 tháng 3 đến mồng 5 tháng 4 âm lịch là thời gian chuẩn bị lễ hội. Hội bắt đầu từ ngày mồng 6, trong những ngày này dân làng tổ chức lễ rước cờ tới đền Mẫu, rước cơm chay (cơm cà) lên đền Thượng. Mồng 8 có lễ rước nước từ đền Hạ về đền Thượng tượng trưng cho việc tôi luyện vũ khí trước khi đánh giặc. Mồng 9 vào chính hội có múa hát thờ, có hội trận và lễ khao quân. Hát thờ diễn ra trước thủy đình phía trước đền Thượng do phường hát ai Lao và hội Tùng Choạc biểu diễn chủ yếu là hát dân ca. Hội trận mô phỏng lại cảnh Thánh Gióng đánh giặc tại cả một khu vực cánh đồng rộng lớn (khoảng 3km) gọi là Soi Bia. 28 cô tướng từ 9 đến 12 tuổi mặc tướng phục thật đẹp tượng trưng cho 28 đạo quân thù. 80 phù giá lưng đeo túi dết, chân quấn xà cạp là quân ta. Đi đầu đám rước là đám ba bé trai cầm roi rồng, mặc áo đỏ đi dọn đường tượng trưng cho đạo quân mục đồng. Theo sau là ông Hồ từng giúp Thánh phá giặc. Trong đám rước còn có cả ông Trống, ông Chiêng và 3 viên Tiểu Cỗ mặc áo xanh lĩnh xướng. Tại Soi Bia còn có cả đánh cờ người. Trong khi ông hiệu cờ đang say sưa múa cờ thì dân chúng xem hội chia những những đồ tế lễ. Họ tin rằng như vậy đã được Thánh ban lộc, những vật dụng kia sẽ đem lại may mắn cho cả năm trời. Đám rước đi đến tận Đồng Viên, đi đến đâu cờ quạt tung bừng đến đấy. Vào ngày mồng 10, vẫn hội có lễ duyệt quân tạ ơn Thánh. Ngày 11 làm lễ rửa khí giới và ngày 12 lễ rước cờ báo tin thắng trận với trời đất.

Lễ hội Gióng không chỉ làm người xem được chứng kiến các nghi thức của một hệ thống lễ với các thao tác thuần thực mang tính nghệ thuật và biểu trưng cao mà còn là dịp để mỗi người Việt Nam có thể cảm nhận

mối quan hệ nhiều chiều “tình làng nghĩa xóm”, giữa cá nhân và cộng đồng, giữa thực tại và hư vô, thiêng liêng và trần thế,... Tất cả đều được gìn giữ là một tài sản vô giá lưu truyền mãi về sau. [...]

- Xác định thể loại của đoạn trích trên
- Đoạn trích trên cung cấp thông tin về sự kiện chính nào? Nêu các mốc thời gian diễn ra sự kiện chính được nói đến?
- Chỉ ra tác dụng của dấu ngoặc kép trong câu “Ai ơi mừng chín tháng tư, Không đi hội Gióng cũng hư mất đời”.
- Theo em, lễ hội Gióng được nhân dân tổ chức hàng năm có ý nghĩa gì?
- Tham gia lễ hội văn hóa là nét đẹp của người Việt. Theo em, mỗi chúng ta khi tham gia các lễ hội cần có ứng xử (về thái độ, hành vi, lời nói...) như thế nào cho phù hợp? Hãy trình bày bằng một đoạn văn (khoảng 7 câu).

Câu 3: Đọc văn bản *Xem người ta kia!* và trả lời các câu hỏi sau:

“Xem người ta kia!” - đó là câu mẹ tôi thường thốt lên mỗi khi không hài lòng với tôi về một điều gì đó. Cùng với câu này, mẹ còn nói: “Người ta cười chết!”, “Có ai như thế không?”, “Có ai làm vậy không?”, “Ai đời lại thế?” ... Tôi là đứa trẻ được dạy nhiều về hiếu thuận tôi đã cố sức vâng lời để mẹ vui lòng. Nhưng mỗi lần như vậy, thú thật, tôi không thấy thoải mái chút nào.

Giờ đây, mẹ tôi đã khuất và tôi cũng đã lớn. Tôi luôn nhớ về mẹ với niềm xúc động khôn nguôi. Tôi đã hiểu ra, mỗi lần bảo tôi: “Xem người ta kia!” là một lần mẹ mong tôi làm sao để bằng người, không thua em kém chị, không làm xấu mặt gia đình, dòng tộc, không để ai phàn nàn, kêu ca điều gì. Mà có lẽ không riêng gì mẹ tôi. Có người mẹ nào trên đời không ước mong điều đó?”

- Văn bản được trích từ đâu? Phương thức biểu đạt chính của văn bản là gì?
- Hàm ý trong câu nói “Xem người ta kia!” của người mẹ là gì?
- Ghi lại một câu có chứa trạng ngữ trong đoạn trích trên và cho biết trạng ngữ bổ sung ý nghĩa gì cho lòng cốt câu?
- Xác định biện pháp tu từ và nêu tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong câu sau:
“Cùng với câu này, mẹ còn nói: “Người ta cười chết!”, “Có ai như thế không?”, “Có ai làm vậy không?”, “Ai đời lại thế?”
- Theo em, tại sao nhân vật tôi lại “không thấy thoải mái chút nào”

Câu 4: Nội dung văn bản *Xem người ta kia!* nhấn mạnh ý nghĩa của sự giống nhau hay khác nhau giữa mọi người?

Câu 5: Đọc văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*, trả lời các câu hỏi sau:

- “Vị thần hộ mệnh” mà tác giả nhắc tới chỉ đối tượng nào?
- Đối tượng nào được mệnh danh là đỉnh cao kì diệu của sự sống?
- Tại sao Trái Đất là cái nôi của sự sống?
- Thông điệp nào được gửi gắm đến văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*?

Câu 6: Từ việc đọc hiểu văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*, em rút ra được kinh nghiệm gì về cách đọc một văn bản thông tin?

Câu 7: Đọc văn bản *Các loài chung sống với nhau như thế nào?* và trả lời các câu hỏi:

- Trong văn bản, tác giả đã nhắc đến bộ phim nào?
- Nghệ thuật trong văn bản là gì?
- Nội dung chính của văn bản là gì?

Câu 8: Qua văn bản *Các loài chung sống với nhau như thế nào?*, viết đoạn văn nêu suy nghĩ về việc bảo vệ động vật trên hành tinh của chúng ta.

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

Câu 1:

Phương pháp:

Ôn lại bài *Ai ơi mùng 9 tháng 4*

Lời giải chi tiết:

STT	Thời gian	Không gian	Sự kiện	Người tham gia
1	Từ 1-3 âm lịch đến 5-4 âm lịch	Tại làng	Chuẩn bị lễ hội	Dân làng
2	Từ ngày mùng 6	Đền Mẫu	Diễn ra lễ hội, lễ rước cờ tới đền Mẫu, rước cơm chay lên đền Thượng	Dân làng
3	Mùng 8	Đền Hạ và Đền Thượng	Rước nước từ đền Hạ về đền Thượng	Dân làng
4	Mùng 9	Thủy đình của đền Thượng	Múa hát thờ, hội trện và lễ khao quân	Dân làng
5	Mùng 10	Tại làng	Duyệt quân, tạ ơn Thánh	Dân làng
6	Mùng 11	Tại làng	Làm lễ rửa khí	Dân làng
7	Mùng 12	Tại làng	Làm lễ rước cờ báo tin thắng trận với trời đất	Dân làng

Câu 2:

Phương pháp:

Ôn lại bài *Ai ơi mùng 9 tháng 4* và đọc kỹ văn bản để trả lời câu hỏi

Lời giải chi tiết:

- Thể loại: văn bản thông tin
- Đoạn trích cung cấp thông tin về Lễ hội Gióng. Các mốc thời gian diễn ra sự kiện chính là:
 - Từ mùng 1/3 đến 5/4: chuẩn bị lễ hội
 - Mùng 6/4: bắt đầu hội chính thức
 - Mùng 8/4: lễ rước nước
 - Mùng 9/4: vào chính hội
 - Mùng 11/4: lễ rửa khí giới
 - Mùng 12/4: lễ rước cờ báo tin thắng trận với trời đất.
- Dấu ngoặc kép trong câu này đánh dấu lời dẫn trực tiếp, phần thơ được trích dẫn nguyên vẹn.
- Lễ hội Gióng được nhân dân tổ chức hàng năm có ý nghĩa:
 - Tôn vinh công lao của người anh hùng làng Gióng, biểu tượng cho ý chí chống giặc ngoại xâm, cho bản chất kiên cường bất khuất và khát vọng hòa bình của dân tộc.

- Gọi nhắc truyền thống lịch sử oai hùng của cha ông.
- Giúp mỗi người cảm nhận được mối quan hệ giữa cá nhân và cộng đồng, thực tại và hư vô, linh thiêng và trần thế.

e. Khi tham gia các lễ hội, mỗi người cần có thái độ tôn trọng và tự hào về giá trị văn hóa truyền thống. Chúng ta cần tôn trọng sự khác biệt văn hóa vùng miền và các quy định của ban tổ chức. Hành vi và lời nói trong lễ hội phải luôn đúng chuẩn mực, không có các hành vi phản cảm như nói tục hay chen lấn, dẫm đạp lên nhau. Cần thể hiện thái độ nhã nhặn, lịch sự và giữ gìn vệ sinh môi trường lễ hội. Mọi người cũng không nên làm hỏng các công trình, cây cối trong khuôn viên diễn ra lễ hội. Tham gia lễ hội là dịp để mỗi cá nhân thể hiện trách nhiệm với cộng đồng, cũng là cơ hội để quảng bá hình ảnh đẹp về văn hóa Việt Nam cho bạn bè quốc tế.

Câu 3:

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức đã học về văn bản *Xem người ta kia!*

Lời giải chi tiết:

a.

- Văn bản được trích từ Tạp chí sông Lam
- Phương thức biểu đạt chính: nghị luận

b. Hàm ý trong câu nói “Xem người ta kia!” của người mẹ là: mong con được thành công như người ta.

c.

- Một câu có chứa trạng ngữ trong đoạn trích trên: "Giờ đây, mẹ tôi đã khuất và tôi cũng đã lớn" (Trạng ngữ "Giờ đây")
- Trạng ngữ bổ sung ý nghĩa về thời gian cho lòng cốt câu

d. Câu " Cùng với câu này Ai đòi lại thế?" : Biện pháp tu từ liệt kê

→ Tác dụng: Liệt kê những điều người mẹ hay nói lúc còn sống, từ đó thể hiện tình yêu thương, sự lo lắng vô bờ bến mà thâm kín của người mẹ dành cho con của mình

e. Có lẽ nhân vật tôi lại "không thoải mái chút nào" bởi là một người con, không ai muốn mẹ so sánh bản thân với người khác, lấy người khác làm gương cho mình.

Câu 4:

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức đã học về văn bản *Xem người ta kia!*

Lời giải chi tiết:

- Nội dung văn bản nhấn mạnh ý nghĩa của sự khác nhau giữa mọi người. Theo nhân vật “tôi”, thế giới này là muôn màu muôn vẻ, vô tận, hấp dẫn và lạ lùng.
- + Chim thú trên rừng hay cá tôm dưới biển cũng thế mà xã hội con người cũng thế
- + Trong lớp nhân vật “tôi”, các bạn học sinh đều mỗi người một vẻ vô cùng sinh động. Ngoại hình cao, thấp, béo, gầy, đen, trắng khác nhau, giọng nói khác nhau; thói quen, sở thích cũng khác nhau

+ Người ta nói “học trò nghịch như quỷ” nhưng “quỷ” cũng chính là một thế giới, chẳng “quỷ” nào giống “quỷ” nào

- Cuối cùng, nhân vật “tôi” đã kết luận ý nghĩa của sự khác nhau giữa mọi người là bằng một câu nhân vật đã đọc được rất hay “Chỗ giống nhau của mọi người trên thế gian nay là không ai giống ai cả”. Chính chỗ không giống ai đó lại là một phần rất đáng quý trong cuộc đời mỗi con người.

Câu 5:

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức đã học về văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*

Lời giải chi tiết:

- “Vị thần hộ mệnh” mà tác giả nhắc tới chỉ nước
- Theo văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*, con người được mệnh danh là đỉnh cao kì diệu của sự sống
- Trái Đất là cái nôi của sự sống vì Trái Đất nuôi dưỡng muôn loài
- Thông điệp được gửi gắm là: Trái Đất đang bị đe dọa và chúng ta phải hành động để bảo vệ hành tinh này, đây là thông điệp được gửi gắm đến văn bản

Câu 6:

Phương pháp:

Ôn lại kiến thức đã học về văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*

Quan sát hình thức, nội dung và cách triển khai thông tin của tác giả để trả lời câu hỏi này

Lời giải chi tiết:

Từ việc đọc hiểu văn bản *Trái Đất – cái nôi của sự sống*, em rút ra được kinh nghiệm về cách đọc một văn bản thông tin: Đọc văn bản thông tin cần nhấn mạnh những phần có đề mục, cách ngắt quãng rõ ràng để phân biệt được rõ từng phần của văn bản.

Câu 7:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản *Các loài chung sống với nhau như thế nào?*

Lời giải chi tiết:

- Tác giả đã nhắc đến bộ phim Vua sư tử
- Nghệ thuật trong văn bản là: văn bản đa phương tiện, kết cấu đầu cuối tương ứng
- Nội dung chính của văn bản *Các loài chung sống với nhau như thế nào?* khẳng định sinh vật đa dạng và tác động của con người

Câu 8:

Phương pháp:

Đọc kĩ văn bản *Các loài chung sống với nhau như thế nào?*

Lời giải chi tiết:

Qua văn bản “Các loài chung sống với nhau như thế nào?”, tác giả đã đưa ra những thông tin bổ ích về sự đa dạng loài trên Trái Đất và khẳng định tất cả các loài đều có mối liên hệ mật thiết với nhau và ảnh hưởng lẫn

nhau. Trong số đó, con người là động vật cao cấp nhất, có những hành động ảnh hưởng trực tiếp đến muôn loài, khiến đời sống của động vật bị xáo trộn. Chính vì vậy, việc bảo vệ đa dạng loài, bảo vệ động vật, đặc biệt động vật quý hiếm là vô cùng quan trọng và cấp thiết. Có nhiều biện pháp nên được thực hiện để bảo vệ động vật đặc biệt là động vật có nguy cơ tuyệt chủng. Trước tiên, chúng ta nên học về những loài có nguy cơ tuyệt chủng trên thế giới của chúng để biết được chúng thì quan trọng và tuyệt vời như thế nào. Dạy cho những người bạn và gia đình của chúng ta biết về thế giới động vật hoang dã, đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ động vật đang gặp nguy hiểm. Thứ hai, chính phủ khắp thế giới nên mở nhiều khu vườn quốc gia và khu bảo tồn động vật hoang dã. Vì vậy, động vật sẽ có môi trường sống bền vững để tồn tại và điều kiện tốt để phát triển khi chúng được ở một môi trường an toàn và tự nhiên. Hơn nữa, mỗi quốc gia nên áp dụng nhiều hình phạt nghiêm khắc hơn để ngăn chặn việc con người săn trộm động vật quý hiếm. Ngoài ra, chúng ta nên làm cho môi trường của chúng ta trở nên thân thiện bằng việc tái chế và mua những sản phẩm bền vững thay vì mua những sản phẩm được làm từ động vật có nguy cơ tuyệt chủng. Tóm lại, nếu chúng ta hành động để bảo vệ động vật có nguy cơ tuyệt chủng thì cuộc sống của chúng ta sẽ trở nên tốt hơn.